

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 70.895.085 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, прийняла рішення про присудження **Павловій Анні Сергіївні** ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право на підставі прилюдного захисту дисертації – **«Розподіл майна подружжя у сімейному праві»**.

«03» липня 2026 року.

ПАВЛОВА Анна Сергіївна, 1986 року народження, громадянка України. Освіта вища: у 2010 році закінчила Хмельницький університет управління та права за спеціальністю «Правознавство» на другому освітньому рівні та здобула кваліфікацію юриста.

Указом Президента України від 29.09.2016 № 425/2016 призначена суддею Волочиського районного суду Хмельницької області.

Аспірантка Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Дисертацію виконано у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький.

Науковий керівник: **ВАТРАС Володимир Антонович**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

За темою дисертації та відповідно до її змісту опубліковано три наукові статті у журналах і збірниках, що входять до переліку фахових наукових видань України, одна стаття в періодичному науковому виданні іншої держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача (KELM (Knowledge, Education, Law, Management), Польща), п'ять виступів та доповідей на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях:

1. Павлова А. С. Поняття та правова природа розподілу майна подружжя. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2023. Випуск 75. Ч. 1. С. 198-202.

2. Павлова А. С. Розвиток інституту розподілу майна подружжя за законодавством, яке діяло на українських землях. *Університетські наукові записки*. 2023. № 5 (95). URL: https://unz.univer.km.ua/index.php/unz/uk/article/view/95_14-27/358

3. Павлова А. С. Способи судового розподілу майна подружжя: питання визначення у законодавстві. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2025. № 15. URL: <https://www.reicst.com.ua/pmtl/article/view/2025-15-01-04/2025-15-01-04>.

4. Павлова А. С. Теоретико-правові та прикладні питання договірного регулювання розподілу майна подружжя. *KELM (Knowledge, Education, Law,*

Management). 2024. № 8 (68). С. 133-139.

5. Павлова А. Теоретико-правові аспекти інституту поділу майна подружжя у сімейному праві. *Двадцять перші осінні юридичні читання: збірник тез Міжнародної наукової конференції, присвяченої 30-річчю Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова* (м. Хмельницький, 6 травня 2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 149-151.

6. Павлова А. С. Прикладні проблеми поділу майна подружжя у судовій практиці. *Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення: збірник тез Науково-практичного круглого столу, присвяченого 74-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини* (м. Хмельницький, 9 грудня 2022 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 138-139.

7. Павлова А. С. Способи розподілу майна колишнього подружжя за законодавством України та зарубіжних держав. *Цивільне право: проблеми теорії та правозастосування* : матеріали ХХІ наук.-практ. конф., присвяч. 101-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР, ректора Харків. юрид. ін-ту (1962–1987 рр.) В. П. Маслова (Харків, 17 лютого 2023 року). Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 315-319.

8. Павлова А. С. Особливості договірного регулювання розподілу майна подружжя. Збірник тез ХХVІІ щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова : Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави (м. Хмельницький, 10 березня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 31-33.

9. Павлова А. С. Правове регулювання розподілу майна подружжя за законодавством окремих держав Європейського Союзу. *Актуальні проблеми приватного та публічного права: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 94-річчю з дня народження члена-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О. І.* (31 березня 2023 року). Харків, 2023. С. 382-385.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Рецензентка – ЯКИМЧУК Світлана Олексіївна, кандидатка юридичних наук, доцентка, в.о. професорки кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Авторка у дисертації визначає поняття «взаємна згода подружжя на здійснення розподілу спільного майна» як згоду, правочин, домовленість обох з подружжя (дружини та чоловіка), які дійшли консенсусу вчинити дії

щодо розподілу спільного майна, зокрема щодо визначення умов та способів такого розподілу. Виникає питання, в чому саме полягає новизна цього поняття порівняно із існуючими у науковій літературі визначеннями поняття взаємної згоди.

2. Пояснення потребує визначений авторкою принцип пріоритету правового регулювання за договором про розподіл спільного майна, який укладено пізніше в ситуаціях, коли сторони уклали декілька правочинів про розподіл одного і того ж майна. На нашу думку, визначення пріоритету шлюбного договору або мирової угоди перед іншими договорами про розподіл спільного майна суперечить принципу свободи договору, оскільки, подружжя завжди може домовитися про новий порядок розподілу майна.

3. Поза увагою дисертантки залишилися питання розподілу окремих видів спільного майна подружжя. В дисертації проаналізовано особливості розподілу боргових зобов'язань подружжя, а також об'єктів незавершеного будівництва. На нашу думку, наукове дослідження розподілу майна подружжя у сімейному праву було б більш повним у разі дослідження теоретико-правових та прикладних питань розподілу корпоративних прав подружжя».

Рецензент – ГАВРІК Роман Олександрович, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. У п. 12 наукової новизни дисертантка зазначає про вдосконалення положення про предмет та істотні умови договору про розподіл спільного майна подружжя, а також визначає, що предметом договору про розподіл спільного майна подружжя є наявне на момент укладання договору майно, яке перебуває у спільній сумісній або спільній частковій власності й підлягає розподілу, а також наявне на момент укладання договору майно, яке залишається в спільній сумісній власності, а істотними умовами договору про розподіл спільного майна подружжя є умови про предмет договору, порядок розподілу спільного майна та способи розподілу. На нашу думку, слід було більш чітко визначити розподіл якого саме майна охоплюється договором про розподіл спільного майна подружжя, а також чи може ним урегулюватися розподіл майна, яке перебуває в особистій приватній власності подружжя через його передачу іншому з подружжя взамін частини спільного майна, яке передається цьому подружжю.

2. Поза увагою здобувачки залишилися питання змісту та істотних умов договору про встановлення режиму окремого проживання подружжя та мирової угоди, яка укладається за результатом примирення сторін в справі про розподіл спільного майна подружжя в судовому порядку. Незрозумілою залишається позиція авторки чи зміст та істотні умови договору щодо розподілу спільного майна подружжя, які вона пропонує можуть бути застосовані до вказаних вище договорів чи в них мають бути передбачені й інші істотні умови.

3. Здобувачка детально дослідила особливості розподілу майна подружжя у судовому, договірному порядку та за допомогою медіації. У п. 15 наукової новизни дисертантка зазначає, що правова природа розподілу спільного майна подружжя полягає у здійсненні розподілу через застосування одного або кількох способів припинення права спільної сумісної власності на таке майно; у договірному, медіаційному або судовому порядку його здійснення з пріоритетом перших двох за умови відсутності спору між подружжям; наявності та застосуванні при розподілі майна подружжя принципів рівності майнових прав подружжя, виключення особистої приватної власності з розподілу, презумпції поділу майна подружжя в натурі.

В той же час, авторка досліджує передусім медіацію при вирішенні спору про розподіл майна подружжя як позасудову процедуру і не досліджує можливість застосування до вирішення таких спорів судової медіації (врегулювання спору за участю судді)».

Офіційна опонентка – МЕНДЖУЛ Марія Василівна, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Зауважено, що *об'єктом дослідження є сімейні та цивільні процесуальні відносини, пов'язані із розподілом майна подружжя*. Варто все ж було розширити об'єкт, вказавши також цивільні правовідносини, які безпосередньо впливають на регулювання майнових відносин подружжя, зокрема в аспекті договірних конструкцій та зобов'язальних відносин. Крім того, з огляду на процеси рекодифікації приватного права та тенденцію дозближення сімейного і цивільного регулювання, доповнений об'єкт дослідження цивільними правовідносинами у вступі, відповідав би у більшій мірі змісту та предмету дисертаційного дослідження.

2. Дискусійним є висновок автора, що вперше сформовано дефініцію *«визначено поняття розподілу майна подружжя як особливого інституту сімейного права, який врегульовує правовідносини, пов'язані зі змінами в правовому режимі майна подружжя, що знаходиться в спільній сумісній власності через застосування таких способів розподілу, як фактичний поділ, формальний поділ, виділ чи розподіл майна шляхом його відчуження за допомогою таких інструментів розподілу як: поділ майна в натурі, присудження майна одному з подружжя із виплатою відповідної грошової компенсації іншому з подружжя в разі поділу неподільного майна, визначення часток в майні кожного подружжя, передачі частини майна одному з подружжя в приватну власність, розподіл коштів чи іншого майна, отриманих у результаті відчуження спільного майна подружжя»* як порядку відновлення правового зв'язку між матір'ю, батьком, які позбавлені батьківських прав, та дитиною, або між усиновлювачем, який був записаний матір'ю, батьком усиновленої ним дитини, і цією дитиною, що здійснюється судом за наявності підстав, установлених законом, в

інтересах дитини». Запропоноване визначення «розподілу майна подружжя» як самостійного інституту сімейного права є надто розширеним і певною мірою громіздким за змістом, оскільки поєднує як загальнотеоретичні положення, так і детальний перелік способів та інструментів його реалізації. Це ускладнює виокремлення ключової сутності поняття та може зменшувати його чіткість як наукової дефініції. Додатково варто врахувати, що Сімейний кодекс України оперує усталеним терміном «поділ майна подружжя», тоді як запропонована категорія «розподіл майна» потребує чіткішого співвідношення із законодавчою термінологією, аби уникнути термінологічної неузгодженості.

3. Також, вважаємо дискусійним висновок автора про те, що вперше *«запропоновано серед видів розподілу майна подружжя поруч із судовим та договірним виділяти також розподіл майна подружжя за допомогою медіації, що завершується укладенням угоди за результатами медіації, якою передбачається розподіл майна подружжя»*. На наш погляд, запропонований підхід щодо виокремлення поряд із судовим та договірним також «розподілу майна подружжя за допомогою медіації» викликає певні застереження, оскільки медіація за своєю правовою природою є не самостійною формою поділу майна, а лише процедурою врегулювання спору, результатом якої виступає домовленість сторін. У такому випадку фактичним юридичним інструментом залишається саме договір, укладений за результатами медіації, що ставить під сумнів доцільність виділення медіаційного «виду» поділу як окремої самостійної категорії.

4. Потребує додаткового теоретичного та практичного аналізу висновок автора, що *«вперше визначено поняття «взаємна згода подружжя на здійснення розподілу спільного майна» як згоду, правочин, домовленість обох з подружжя (дружини та чоловіка), які дійшли консенсусу вчинити дії щодо розподілу спільного майна, зокрема щодо визначення умов та способів такого розподілу»*. Запропоноване визначення «взаємної згоди подружжя на здійснення розподілу спільного майна» потребує певного уточнення, оскільки фактично ототожнює згоду, домовленість і правочин, що не є тотожними правовими категоріями. Таке змішування понять може ускладнювати їх розмежування в теорії та практиці сімейного права. Крім того, не до кінця чітко визначено правову форму реалізації такої згоди, що має істотне значення для подальшого правозастосування, зокрема у випадках судового вирішення спорів щодо майна подружжя».

Офіційна опонентка – ДАВИДОВА Ірина Віталіївна, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія». Виступ позитивний із зауваженнями:

«1) у п. 7 наукової новизни здобувачка зазначає на розробленні системи способів розподілу майна подружжя, що можуть бути визначені в договорі щодо розподілу спільного майна подружжя, угоді за результатами медіації або в судовому рішенні, а саме: а) поділ майна в натурі, що є об'єктом

спільної сумісної власності із визначенням права власності кожного з подружжя на відповідне майно або правом власності на відповідну частку в майні, що виділяється; б) виділ спільного майна, тобто передання неподільних речей одному з подружжя в приватну власність зі збереженням режиму спільної сумісної або спільної часткової власності подружжя на решту майна або з подальшим поділом такого майна іншим способом; в) визначення часток кожного з подружжя в майні, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя в разі, якщо майно, яке є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя є неподільною річчю і не може бути реально поділене між ними відповідно до їх часток; г) присудження одному з подружжя грошової компенсації замість його частки у праві спільної сумісної власності на майно, зокрема на житловий будинок, квартиру, земельну ділянку; д) розподіл грошових коштів або іншого майна, отриманого в результаті відчуження спільного майна подружжя у разі, якщо таке відчуження відбулося з метою уникнення включення цього майна до такого, що підлягає розподілу. З іншого боку, дисертантка зазначає на с. 116 дисертації, що визначення часток кожного з подружжя в майні, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя (у дисертації він називається «формальний поділ майна подружжя») в більшості випадків призводить до штучного роздвоєння процесу та не вирішує спір про розподіл майна подружжя, тобто є неефективним способом захисту. Чи не буде доцільно у зв'язку із цим, виключити такий спосіб розподілу майна подружжя із таких, які пропонуються авторкою в дисертації при внесенні змін до ст. 71 Сімейного кодексу України.

2) У п. 12 наукової новизни авторка зазначає, що предметом договору про розподіл спільного майна подружжя є наявне на момент укладання договору майно, яке перебуває у спільній сумісній або спільній частковій власності й підлягає розподілу, а також наявне на момент укладання договору майно, яке залишається в спільній сумісній власності. Істотними умовами договору про розподіл спільного майна подружжя є умови про предмет договору, порядок розподілу спільного майна та способи розподілу. Потребує уточнення авторська позиція щодо того, яке саме майно відноситься до майна подружжя, що може бути розподілене за договором, чи це лише спільне майно, чи розподілу може підлягати й майно, що перебуває в особистій приватній власності одного з подружжя через передання його іншому з подружжя. Також потребує уточнення поняття «порядок розподілу спільного майна» та його співвідношення із поняттям «способи розподілу спільного майна».

3) Позитивно відносячись до пропозиції авторки у п. 3 наукової новизни серед видів розподілу майна подружжя поруч із судовим та договірним виділяти також розподіл майна подружжя за допомогою медіації, що завершується укладенням угоди за результатами медіації, якою передбачається розподіл майна подружжя, а у п. 4 наукової новизни – передбачити медіаційний розподіл майна подружжя, у якому сторони, які з певних причин не уклали договір щодо розподілу майна подружжя,

звертаються до медіатора за допомогою в мирному врегулюванні їх майнових питань, слід додатково обґрунтувати питання, чи є можливим звернення сторін до медіації у разі, якщо вони уклали договір щодо розподілу майна подружжя, але між ними наявний спір щодо окремих його положень.

4) Недослідженим залишилося питання розподілу майна подружжя через застосування судової медіації (врегулювання спору за участю судді), а також правової природи мирової угоди, що укладається подружжям, як спосіб вирішення сімейного спору про розподіл майна подружжя, що вже розглядається судом. Хотілося б уточнити авторську позицію щодо віднесення вказаного вище розподілу майна подружжя до судового чи медіаційного видів розподілу майна подружжя».

Голова ради – КОСТЯШКІНА Івана Олександровича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри трудового, земельного та господарського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженням:

«Разом з тим, дисертація не позбавлена певних недоліків. Зокрема дисертаційне дослідження мало б більш прикладне значення, якби авторка дослідила також питання розподілу не тільки майна, а й майнових прав подружжя, а також віртуальних активів як об'єктів спільної власності подружжя, що є надзвичайно актуальним в сьогоdnішніх умовах».

Результати голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» НЕМАЄ.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує **Павловій Анні Сергіївні** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.895.085

Іван КОСТЯШКІН